

PAWEŁ BĄK, EWA ŻEBROWSKA (RED.),
*TEXTE UND DISKURSE INTRA- UND INTERLINGUAL,
ARCANA LINGUISTICA, GERMANISTISCHE SPRACHWISSENSCHAFT
INTERNATIONAL*, WYDAWNICTWO FRANZ STEINER VERLAG,
STUTTGART, TOM 1, 2024, 266 S.

Autorzy pracy zbiorowej zatytułowanej *Texte und Diskurse intra- und interlingual* poruszają problematykę badań nad kompetencjami językowymi, dyskursywnymi oraz translacyjnymi, odwołując się do teorii z zakresu lingwistyki tekstu, analizy dyskursu, translatoryki oraz lingwistyki kontrastywnej. Autorzy ukazują współczesne trendy w lingwistyce, poszerzają perspektywę badawczą poprzez podejście interdyscyplinarne oraz wzbogacają dyskusję naukową i dydaktykę o wyniki badań autorskich, uwzględniając specyfikę komunikacji za pomocą mediów społecznościowych oraz Internetu. Prace przedstawione w recenzowanej książce umożliwiają poznanie, rekonstrukcję, opis oraz zwiększenie efektywności komunikacji międzyludzkiej, a także międzynarodowej za pomocą m.in. tekstów prasowych, literackich, prawnych oraz materiałów pochodzących z mediów społecznościowych.

Książka składa się z trzech części. Pierwsza część *Text- und Diskurspraxis intralingual* składa się z sześciu rozdziałów, druga natomiast *Text- und Diskurspraxis interlingual* obejmuje trzy rozdziały, a trzecia *Didaktik und Translation in Theorie und Praxis* łączy w sobie pięć rozdziałów.

Pierwszą część książki otwiera rozdział Pawła Bąka zatytułowany *Intra- und interlinguales metaphorisches framing im öffentlichen Raum. Auf der Suche nach den Grenzen der Angemessenheit von diskursiven Strategien*, w którym autor zwraca uwagę na zjawisko intencjonalnego sterowania sposobem interpretacji odbiorców tekstu. Badacz zauważa, że twórcy reklam, dziennikarze oraz politycy w tekstach opiniotwórczych posługują się licznymi środkami stylistycznymi, werbalnymi i wizualnymi, które tworzą ramę interpretacyjną. Za pomocą językowego profilowania tym samym elementom rzeczywistości może być przypisywana różna wartość merytoryczna. Autor ukazuje również, w jaki sposób tragiczne wydarzenia – takie

Copyright © 2024. The Author. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are properly cited. The license allows for commercial use. If you remix, adapt, or build upon the material, you must license the modified material under identical terms.

jak katastrofy lub wydarzenia historyczne – mogą wpływać na zmianę lub zniekształcenie pierwotnej intencji twórców reklamy.

W drugim rozdziale, zatytułowanym *Der Name SARS-CoV-2 als Integrationsnetzwerk. Ein Rekonstruktionsversuch*, Anna Bajerowska podejmuje próbę rekonstrukcji podstawowych relacji conceptualnych pomiędzy nazwą SARS-CoV a mentalną strukturą szybkiej replikacji wirusa w kontekście teorii integracji pojęciowej, mając na celu modelowanie procesu powstawania pojęć. W ten sposób autorka poszerza perspektywę badawczą nad językami ludzkimi, ujmowanymi w świetle antropocentrycznej teorii języków ludzkich. Na tej podstawie badaczka analizuje proces tworzenia nowej nazwy SARS-CoV-2, która stała się terminem naukowym o określonym znaczeniu w dyskursie medycznym.

Autor trzeciego rozdziału *Vom verbalen Text zum medialen Blend – intertextuelle, intersemiotische und interkulturelle Relationen*, Piotr Sulikowski, ukazuje zmiany znaczeniowe pojęcia „tekst”, posługując się wybranymi przykładami z tekstów medialnych. Szczególną uwagę autor zwraca na fakt, że wraz z rozwojem mediów cyfrowych tekst zaczął funkcjonować jako dynamiczny, multimedialny konglomerat różnorodnych znaków. Zauważa, że początkowo dominujący komponent tekstowy został z czasem wyparty przez elementy wizualne, filmowe i akustyczne. Badacz przedstawia złożoną problematykę współczesnych tekstów medialnych, które charakteryzują się dynamiczną naturą relacji intertekstualnych, intersemiotycznych i interkulturowych, co bezpośrednio wpływa na ich recepcję oraz przekład.

Ewa Żebrowska w czwartym rozdziale, który nosi tytuł *Sprachliches Handeln in Sozialen Medien*, opisuje cechy, formy oraz charakter komunikacji odbywającej się za pośrednictwem mediów społecznościowych, zwracając uwagę m.in. na jej dwutorowy lub monologowy wymiar, czas trwania interakcji oraz możliwości, jakie posiada użytkownik w zakresie tworzenia i odbioru treści. Ponadto badaczka prezentuje wyniki interaktywnej analizy dyskusji prowadzonej na profilu społecznościowym *tagesschau.de*, omawia jej strukturę oraz umiejscawia poszczególne komentarze na odpowiednim poziomie komunikacyjno-pragmatycznym.

W kolejnym rozdziale o tytule *Performatives Handeln der zeitgenössischen Tänzer*innen als soziale Praktik im Tanzunterricht* Joanna Pędzisz, nawiązując do założeń lingwistyki interakcyjnej oraz opierając się na wynikach analizy wybranych wypowiedzi nauczycieli tańca, ukazuje formy i wymiary performatywnego tematyzowania błędów popełnianych przez uczących się podczas zajęć.

W ramach pracy nad tekstem zatytułowanym *Die Umbenennungen von Straßen durch die NS-Verwaltung in Gdynia (Gotenhafen) während des Zweiten Weltkrieges* Andrzej S. Feret i Magdalena Zofia Feret poddali analizie niemal 610 polskich nazw ulic, polskie i niemieckie plany miasta, spis nazw ulic Gdyni z roku 1942 oraz opracowania współczesnych historyków dotyczących dziejów miasta Gdyni w okresie II wojny światowej. Na podstawie uzyskanych wyników autorzy odtworzyli sposób modyfikacji nazewnictwa, a także uchwycili prawidłowości, tendencje i motywy, którymi kierowano się podczas zmiany nazw ulic.

Druga część pracy zbiorowej rozpoczyna się rozdziałem noszącym tytuł *Ethnomems – populäre humoristische Phänomene des 21. Jahrhunderts und neue Medien für die Fremdsprachendidaktik? Versuch einer Begriffsbestimmung und einer Analyse auf der Grundlage ausgewählter Beispiele zur deutsch-polnischen Wahrnehmung* autorstwa Sylwii Adamczak-Krysztofowicz i Krystyny Miłułki. Badaczki, po przeanalizowaniu stu etnomemów powstałych w języku polskim i niemieckim, proponują ich wykorzystanie w procesie dydaktycznym – pod warunkiem pogłębionej refleksji nad problematyką wciąż obecną w przestrzeni społecznej.

W następnej pracy opatrzonej tytułem *Herzlichen Dank an Herrn Doktor und wielkie dzięki. Zu Höflichkeitsakten in Arztbewertungen im deutsch-polnischen Vergleich* Marcelina Kałasznik, opierając się na wynikach analizy wyrażen grzecznościowych przedstawionych w opiniach o lekarzach na polskim i niemieckim portalu, stwierdza, że najczęściej spotkać można akty grzecznościowe przedstawiające (powitanie), w dalszej kolejności – akty grzecznościowe wspierające (podziękowania), natomiast rzadko pojawiają się akty grzecznościowe naprawcze. Autorka charakteryzuje opinie wystawiane w Internecie jako odrębny gatunek tekstu i traktuje wyrażoną za ich pomocą uprzejmość jako strategię komunikacyjną.

W kolejnym rozdziale *Der Demokratiebegriff aus kontrastiver Sicht Deutsch-Polnisch* Monika Grzeszczak, na podstawie wyników analizy polskich i niemieckich słowników, tekstów prasowych oraz badań przeprowadzonych wśród polskich i niemieckich studentów, podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, jakie cechy są przypisywane pojęciu demokracja. Na podstawie przeprowadzonych badań autorka wnioskuje, że w polskim i niemieckim dyskursie publicznym kształtują się różnorodne aksjologiczne i ideologiczne warianty tego pojęcia.

Ostatnią część książki otwiera rozdział o tytule *Shared reading und das Zweitsprachenlernen im Vorschulalter. Eine Studie zur Entwicklung der lexikalischen Kompetenz in einer bilingualen Kindergartengruppe*, w którym Magdalena Olpińska-Szkielko i Mateusz Patera, opierając się na wynikach badań statystycznych i jakościowych przeprowadzonych w polskim dwujęzycznym przedszkolu, stwierdzają m.in., że efektywne przyswajanie słownictwa pozytywnie koreluje z czasem uczestnictwa w badaniu, natomiast nie stwierdzono takiej zależności w odniesieniu do języka używanego w domu ani do łatwości identyfikacji słowa za pomocą obrazu.

W następnym artykule, który nosi nazwę *Das Potenzial der sozialen Medien beim Erlernen des Wirtschaftsdeutschen (als Fremdsprache)*, Mariola Jaworska słusznie wskazuje na zalety autentycznego kontaktu z językiem oraz dostępu do wiedzy specjalistycznej i materiałów dydaktycznych udostępnianych przez wykwalifikowanych specjalistów prowadzących działalność publikacyjną i medialną w przestrzeni internetowej.

Następnie Eliza Pieciul-Karmińska w publikacji pod tytułem *Rezeption und Übersetzung der Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm in Polen*, badając skomplikowaną historię recepcji oraz tradycję przekładu baśni Bracia Grimm, trafnie podkreśla zasadność przygotowania polskiego tłumaczenia oryginału z komentarzem krytycznym.

Autor następnego rozdziału, Igor Panasiuk, w pracy zatytułowanej *Der Übersetzungsprozess aus Sicht der Äquivalenzproblematik* wzbogaca i uzupełnia dotychczasowe rozważania teoretyczne dotyczące translatoryki, nawiązując do teorii lakun, wypracowanej przez rosyjskich etnolingwistów.

Z kolei w ostatnim rozdziale, sygnowanym tytułem *Sprachkompetenzen im Polnischen und deren Entwicklung bei Studierenden im translatorischen Unterricht*, Justyna Sekuła, opierając się o wyniki własnych badań dotyczących tłumaczenia tekstów prawnych z udziałem polskojęzycznych studentów, zwraca uwagę na potrzebę doskonalenia kompetencji językowej w zakresie języka polskiego m.in. poprzez poszukiwanie rozwiązań translacyjnych w autentycznych tekstach z tego samego obszaru tematycznego, tworzonych w języku docelowym.

Podsumowując, należy stwierdzić, że recenzowana pozycja wzbogaca oraz uzupełnia dotychczasowe wyniki badań z zakresu lingwistyki tekstu, analizy dyskursu, translatoryki, glottodydaktyki oraz lingwistyki kontrastywnej o nowe, aktualne we współczesnym świecie obszary tematyczne oraz wnioski praktyczne i teoretyczne, poszerzając perspektywę badawczą w ujęciu intra- oraz interlingwalnym. Zgromadzone prace umożliwiają niemieckojęzycznemu odbiorcy nie tylko głębsze poznanie, opis i uporządkowanie wiedzy dotyczącej zjawisk językowych oraz ich przejawów, lecz również zapoznanie się z przedmiotem badań prowadzonych przez polskich badaczy (językoznawców, tłumaczy oraz nauczycieli języka niemieckiego) i ich aktualnymi zainteresowaniami naukowymi.

Recenzowana książka stanowi zwieńczenie dyskusji prowadzonych w ramach forum naukowego z udziałem lingwistów reprezentujących polskie ośrodki naukowe. Praca powstała w ramach projektu *The Excellence Initiative. Research University* oraz dzięki wsparciu Prorektora ds. nauk humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

ANNA BONEK